

1

RONG VEERES ühel pakaselisel jaanuarikuu neljapäeval Helsingi raudteejaamast välja kakskümmend minutit enne südaööd. Sõda oli kestnud juba viiskümmend ööpäeva ja Molly Timm kummardus ning lootis aknast näha midagi: inimesi, kes hüvasti-jätuks naeratasid, lehvitavaid käsi, valgustriipu, mida tahes. Kuid perroom oli sama pime nagu linn selle ümber ja ta nägi üksnes aknaklaasilt vastu peegelduvat nägu, see oli kahvatu ja silmavaade nii murelik ning Molly pidi südame kõvaks tegema, et pilku mitte kõrvale pöörata. Ta kõverdas suud ja vidutas silmi ning andis peegelpildile uue ja teistsuguse ilme. See oli uudishimulik ja lustakalt irooniline, suisa pilklik, kuhu ta lisas pisut salapära, midagi mõistatuslikku ja haavatavat. Headel aastatel olid filmifirmade režissöörid ja reklaamimehed rääkinud Timmi pilgust, mis sulatas igasuguse vastupanu ja lummas nii mehi kui ka naisi. Kuid nüüd oli nägu jäänud paljaks ja kartlikuks, otsekui tunneks puudust rohkemast puudrist ja meigist, ja vastaspool oli kohutav ja tundis teda läbi ja lõhki; iga kord kui ta muutis ilmet, vastas tume teisik klaasi tagant sama mõõdupuuga. Kuid Molly ei andnud alla. Ta heitis esmalt vargsi pilgu üle õla kupeele: seal istus Asta Heikel, silmad suletud ja mantel kurguni kinni nõõbitud, paistis, et ta magab. Molly nõjatus taas ettepoole, nii lähedale, et tema huuled puudutasid kergelt jäätunud akent. Kui ta sosistas sõnu, läks ruut uduseks, aga ometi märkas ta teisiku huulte liikumist.

I. Am. Undeniably. Molly. Timm.

Ta kohtas taas aknal pilku, see oli nüüd väsinud ja kalk. Siis kordas ta neid sõnu rootsi ja inglise keeles. Nii oli tal vahel kombeks, korrata samu sõnu üha uuesti.

Sest oli nõnda palju inimesi, kes esinesid vale nime all.

Ega olnud need, kes nad väitsid olevat.

Viimati mainitute hulka kuulus ta isegi, kuigi ta ei tahtnud seda tunnistada.

Ta näitas kaksikule keelt, tõmbas siis mustad pimendus-kardinad ette ja tundis, kuidas vedur rööbastelt tuge saab ja kuidas tümpsuv rütm tema kehasse tungib, kui rong kihutab kiirust lisades Pasila ja Oulunkylä poole ning sealt edasi põhja poole. Väljas pimedas oli kaksikümmed viis kraadi külma, külm tungis tõmbetuulega armutult kupeesse, ja ta surus mantlihõlmu koomale. Mingil ajal oli ta unistanud päevast, mil Molly Timmist saab uus Hanna Taini, siis vahetaks ta tüütu kareda villasest riidest mantli tšintšiljakasuka vastu; see oli aeg, kui ta oli hakanud võtma Mr. Theodor Kossloffsky juures inglise keele tunde, too kõhetu ameeriklane oli tulnud kahekümnendail aastail Helsingisse džässmuusikuks ja sinna jäänud. Kuid nüüd oli Molly pea-aegu kolmkümmed kaks ja unelmatele ei olnud enam kohta. Ta heitis uue pilgu Astale, kes oli asendit muutnud ja tukkus, põsk vastu seina, tema vasak näopool oli lössis ja suunurgast valgus süljenire. Magavas Astatas oli midagi, vahest käed, mis unest hoolimata olid rusikas nagu võitlemiseks, mis tõi Mollyle meelde Henry, kellele ta ei tahtnud mõelda, ja siis paotas ta taas kardinat, ja ehkki oli pime, aimas ta raudteejaama kontuure, kui rong möödus Pasilast. Teda tabas rahutus ja suitsunälg, need tekkisid üheaegselt, ja ta tõusis kärsitult püsti, avas kupeeuukse ja astus vahekaiku. Rong kõikus, lõnkus ja kolises, kui ta tõmbas naaberkupee ukse lahti ja pidi häält tõstma:

Kas sul suitsu on?

Walter Venho seisis pükste ja alussärgi väel voodi kõrval ja vastas järsult:

Vabandust segamise pärast oleks ehk omal kohal? Või kas sulle endale meeldiks, kui inimesed sinu juurde koputamata sisse tormaksid, kui sa oled poolpaljas.

Mida sa ütlesid? hüüatas Molly, ehkki oli kõike kuulnud, ja kui Venho kordas seda veel korra, kähvas ta *oi, vabandust*, kuid tema hääles ei olnud kahetsust.

Ta seisis endiselt vahekäigus, kui jätkas:

Olen lihtsalt nii tüdinud, et vajan üht sigaretti. Ja kohe!

Tüdinud? lausus Venho ja kergitas hoolitsetud kulmu. Millest sa puudust tunned, pommirünnakust?

Molly vingutas suule hapu naeratuse ja raputas pead:

Ma pean ka nälga taltsutama. Ei jõudnud terve päev süüa. Ja ega sahrvis olnudki midagi.

Ja mul ei ole suitsu, vastas Venho tõredalt. Unustasin osta.

Avatud kupeeüks lõnkus rongi kõikumise rütmis ja varjas aeg-ajalt vaadet, ja Venho kupee oli sama nõrgalt valgustatud nagu Molly ja Asta oma. Kuid Molly märkas, et Venho on püksirihma lõdvaks lasknud ja särgi välja tõmmanud, nagu oleks kavatsenud pidžaama selga panna. Muskliline kõht torkas pimeduseski silma ja Mollyl kargas süda täis. Walter Venho oli jultunud ja ennasttäis ning ta võis seda endale lubada, sest ta oli populaarne. Ta ei olnud veel kolmkümmendki, kaks aastat oli puudu – kui tema öeldud vanus ikka paika pidas – aga oli juba sama imetletud kui Santeri Soihtu või Kullervo Kalske. Juba sügisel, kui mehi Soome armeesse mobiliseeriti, oli ta tulevastele rindesõduritele Viiburis laulnud ja esinenud. Ja äsja oli ta naasnud külalisesinemiselt rinde lähedalt, ta oli laulnud sõduritele duetti koos uue tähe Kirsti Peraga. Teatridirektor Takolander oli jaganud ansambli kaheks: üks pidi võimaluse avanedes sõitma ida poole ja lahutama rootsikeelsete rügementide puhkavate kompaniide meeste meelt sketšide ja lauludega, teisel tuli sõita Rootsingi, näidelda ja koguda raha Soome heaks. Molly imestas, miks Venho oli liitunud Rootsi rühmaga, kuigi ta oli saanud juba esimeste seas idas esineda. Vahest oli Takolander pidanud nõu mõne staabiohvitseri või ametnikuga ja võib-olla kasutasid nad Venhot elussöödana, peibutisena, kes aitaks kõikjal Rootsis avada rikaste prouade ja leskede rahakotti.

Kas sul ei ole kohe üldse midagi? üritas Molly uuesti. Kõik kõlbab, ka mahorka.

Ta sai isegi aru, et mangub ja räägib jämedama häälega kui tavaliselt. Nagu oleks ta kampsuni ja suusasaabastega surrogaatsireen. Kuid häda ei anna häbeneneda.

Nitševo, vastas Venho. Mul ei ole mitte midagi.

Mollyle meeldis mängida vene sõnadega, kuid nüüd tekitas Venho *nitševo* temas külmavärinaid. Henrylt ei olnud tulnud kirja juba mitu nädalat ja ta ei teadnud, kus ta on või miks ta nii vait on. See tekitas tugeva ja rõhuva mure, mis teda ennastki üllatas; enda arvates oli ta taltsutamatu loomuga ja pärast kaootilisi aastaid Mitja Wendeliniga oli ta endale tootanud, et ükski uus mees tema elus enam tähtsust ei oma. Kuid nüüd mõtles ta Henryle iga päev ning teadmatust kurnas ja näris. Kuhu ta oli läinud, kas ta üldse oli veel elus? Ja kuidas oli Henryl õnnestunud puggeda nõnda sügavale tema hinge? Kas sellega, et Henry põhiliselt vaikis ja toimis nii, et ta ei võinud kunagi tema peale kindel olla? Kas nii lihtne see oligi, kas ta tõesti oli nõnda kerge saak?

Ükstapuha: ta oli hommikul kirjutanud Henryle, olles enne pakkinud kohvri ja sumadani, ning läinud siis kärekülma ja vaiksesse linna kirja ära saatma. *Veel* üht kirja, kuigi teda näris kahtlus, et Henry välipostiaadress enam ei kehti, et ta on nüüd kuskil mujal. Henry viimane kiri oli olnud napp. Ta oli kirjutas avaldanud lootust, et Molly on terve ja heas tujus, ning saatnud terviseid Irenele ja Lillyle ning kõige südamlikumaid Astale. Temani oli jõudnud uudis Edwin Heikeli langemisest ja ta soovis Astale jõudu tema leinas. Kindlasti on elu üldiselt ebaõiglane, oli ta kirjutanud, ja sellega tuleb leppida, kuid sedapuhku oli tegemist karjuva ülekohtuga, Asta ja Eddie olid jõudnud abielus olla ainult kolm kuud. Tema ise viibis rahulikus baasis „kuskil siin“, kuid jõuluöö oli ta veetnud „kuumas kohas“, kus venelaste pommitamine oli kestnud vahetpidamata, mis oli vastus

soomlaste eelmise päeva vasturünnakule. Ja sinna läheb ta tagasi, kirjutas ta, ta soovis taas olla lahingute lähedal, sest seal olid mehed ja lood.

Kiri oli saabunud kohe pärast uusaastat, ja peagi pärast seda lakkasid Henry reportaažid ajalehes. Pärast kümnet päeva vaikust helistas Molly toimetusse, et küsida, kas temast on midagi teada. Mollyle vastas keegi Forss, kes ütles, et lehel ei ole andmeid selle kohta, kus Henry parajasti viibib. Mollyl oli tunne, et Forss valetab, ja pärast kõnet tekkinud kahtlused, et Henry on surnud, hoidsid Mollyt öösiti üleval. Ta oli maganud kehvasti sõja algusest peale, sest esimese sõjapäeva nägemused ei jätnud teda ka öösel rahule. Kui ta seisis peegli ees, nägu meikimata, pani ta tähele, et silmaalused on märksa tumedamad ja ta on jäänud kõhnemaks.

Ometi ei õnnestunud tal seegi kord jääda Walter Venho suhtes ükskõikseks, sest mees oli ka keset lõõmavat sõda kogu oma tõredusest hoolimata kütkestav. Ta oli sale, kuid laiaõlgne, teatris meeldis talle poolpaljana seista oma riietusruumi ukse taga ja meeskolleegidega juttu ajada, tehes näo, nagu ta ei märkaks naisi, kes temast kitsas koridoris möödusid. Laval liikus ta nõtkelt nagu kaslane – Molly oli Helsingi ajakirjast lugenud, et Venho oli olnud kõrgushüppaja ja välkkiire jalgpallur ning meister akrobaatiliste hüpete ja saltode tegemises – ning tema tumedad juuksed olid nii elegantselt vallatud ja näojooned nõnda teravad ja puhtad, et see mõjus suisa naeruväärsest.

Takolanderi sõnul kulub piirile jõudmiseks vähemalt kolmkümmend tundi, sõnas Molly, et viia mõtted eemale sigarettidest ja muust. Kas sinu arvates võivad venelased meid teel pommitada?

Eks neil ole tähtsamatki teha, vastas Venho pikaldaselt. Kui nad just ei arva, et meie rong veab vägesid.

Kas veab või? Kas rongis on sõdureid?

Ma ei usu. Jaamas ma ei näinud ühtki.

Venho suunas pilgu põiki üle Molly pea ühte punkti ja hakkas endamisi rääkima, seda tegi ta sageli:

Ma libisesin eile Heikinkatul. Kukkusin selili ja nüüd õlg valutab. Kui me Rootsi jõuame, otsin massööri üles. Ja ostan siis Lucky Strike'i. Kümme pakki. Ja joon siis parimat mokakohvi, mitu kannutäit. Ning söön krevette ja joon veini!

Kus kurat sa arvad krevette leidvat? imestas Molly. Kui kaubalaevad jäätuvad Kattegatti kinni ja inimesed lõdisevad lumetormis kuni Itaaliani välja?

Venho tegi käega tõrjuva liigutuse:

Praegu on põrgulik talv, kuid see ei saa takistada meid pisut luksust nautimast. Mis mõtet oleks muidu üldse turneel käia? Ja ära ole nii vulgaarne, kaunil naisel ei sobi niimoodi vanduda.

Kui ilusasti sa luuletad, ütles Molly irooniliselt. Aga mul ükskõik, kas sa pead mind sobivaks või ei.

Molly sulges jõuliselt kupeeukse ja seisis hetke kolisevas vahekäigus ning vaatas pimedusse. Seal seistes tundus talle, nagu immitseks kupeest sigaretisuitsu. Kuid seal oli pime ja ta surus alla kiusatuse üks uuesti lahti tõmmata ja Venho paljastada. Selle asemel läks ta tagasi oma kupeesse ja istus hetkeks voodiservale, enne kui ta magama keeras. Tema sisemus kees, Walter Venho ärritas teda mitmel põhjusel. Ta oli sõjaväeteenistusest vabastatud ja ükski teine näitleja ei teadnud, mispärast. Takolander teadis, aga kui Molly selle kohta küsis, oli ta mananud näole tõrjuva ilme ja viidanud enda kui juhi vastutusele. *Nagu preili Timm kindlasti teab, on mul sellistes küsimustes vaikimiskohustus.* Aga miks võis Venho olla siin oma erakupees, mööndusena oma kuulsusele, ning rääkida Ameerika sigarettidest ja krevetidest ja veinist, kui ta oleks pidanud olema rindel ning riskima oma elu ja tervisega nagu kõik teised töövõimelised mehed tema vanuses? Või nagu Henry, kes oli juba nelikümmend kolm, kuid tahtis olla kohal ning kirjutada sõdurite julgusest ja lootusest, selle asemel et peita end koduses toimetuses.

Molly äraolekul oli Asta roninud ülemisele asemele ja kaebles pisut unes. Ta magas peaaegu kogu aeg ja seda uusaastast peale; kui nad olid kolmekuninganädalal teatris proovi teinud, oli Asta kurtnud jõuetust ja peavalu ning tihti taandunud oma riietusruumi. Kõik said sellest aru, keegi ei teinud talle etteheiteid, kuid imestust oli äratanud see, kui ta teatas, et kõigest hoolimata tuleb ta turneele kaasa. Asta lein oli vaikne ja visa, see sõi teda sisemiselt, ta ei nutnud ega maininud sõnagagi Edwinit, isegi mitte Mollyle. Üleüldse rääkis ja reageeris ta vähe, ja Molly ei olnud kindel, kuidas ta selle pika ja nõudliku turnee vastu peab. Asta oli enne sõitu Takolanderiga pikalt nõu pidanud, ja enne kui ta oma vaikimisse tõmbus, oli ta Mollyle öelnud, et ka mehevanemad, advokaat Ture Heikel ja tema abikaasa Amelie, olid soovitanud tal sõita. Nad olid Eddie maised jäänused kätte saanud ja korraldanud talle Hietaniemi surnuaia uues kabelis lihtsa matuse, ja seda ei olnud antud kõigile: sõjakaoses kehtisid ebaselged reeglid, ja vaid Teine armeekorpus, kus Eddie oli teeninud, hoolitses selle eest, et langenud toodi rindelt ära ja maeti oma kodukohta. Kõige tähtsam oli see, oli Ture Heikel Astale öelnud, et nad olid saanud Eddiega kombekohaselt hüvasti jätta. Järelejäänud juriidiliste formaalsustega lubasid vanemad tegelda, nende pärast ei pidanud Asta muretsema, ega ka Minervankatu korteri pärast, sest Ture ja Amelie teadsid, et Eddie oli armastanud Astat ja Asta oli armastanud Eddiet, ja nad ei kavatse kunagi Asta eest midagi varjata või salata, ei praeguse ränga leina ajal ega ka hiljem.

Molly heitis alumisele asemele pikali. Ase oli nari mõõtu, kõva ja konarlik, ning Molly kartis, et ei jää magama. Aga ta uinus kiiresti, luupainajad ei vaevanud ja ta nägi unes, et on sügis ja nad elavad Henryga taas Max Espingi suvemajas Korsnäs. Tema kõndis pikkades pükstes mööda metsarada pöördekohta, kuhu Henry pidi saabuma, taevast oli kõrge ja kirgas, tuul kosutav ja lehtpuudes sätendas kuldkollane oktoober. Unes sõda

enam ei olnud, tegelikult ei olnud kunagi olnudki, sõda oli vaid halb unenägu, ei enam; sõda ei olnud tegelik, nagu seda oli uni, nii tundis ta algul, kui tantsis üle puujuurte ning hingas sisse märgade puulehtede ja kõikjal metsa all mädanevate seente ja lillede lõhna. Kuid siis hakkas unes esile kerkima vastumeelne teadmine, mis tuli üha lähemale ja lähemale ning kasvav aimdus täitis üha rohkem tema teadvuse. Sa petad iseennast, sõnas teadmine, see metsarada, see sügispäev ja sinu suured ootused on ebarealsed, päris tegelikkuses on Henry surnud ja kadunud. Molly üritas teadmist vaos hoida, mitte lasta sel end lämmatada, soovis jõuda metsaserva ja minna pöördekohta, kus seisab Henry nende laenatud roheline auto kõrval ja nad kohtuvad taas. Kuid seda illusiooni oli üha raskem elus hoida, unenäosekundid olid nüüd igavikupikkused, aga ka õhulised ja haprad, valmis mis tahes hetkel plahvatama süngeks ja ränkraskeks sõjaajaks. Ja kui ta vastumeelselt ärkas, haihtus unenägu hetkega, kupee oli jääkülm ja tema üllatuseks seisis rong paigal.

Asta, kas sa magad? küsis ta pimedusse, kuid vastuseks kostis üksnes raske hingamine. Ta tõusis istuli ja lükkas jalad üle aimeserva niisuguse hooga, et põrandal olnud kohver kukkus ümber. Mütsatusest välja tegemata magas Asta edasi ja lõdisev Molly laskus põlvili, kohmitses kriimuliste lukkude kallal ja avas need. Ta tuulas kohvri läbi ja tõmbas jalga villased sokid ning selga suurte nõõpidega jämedast lõngast kootud kampsuni, mille ta oli saanud ema Irenelt jõuluningiks. Siis tõmbas ta kardina akna eest kõrvale ja laskis kuul läbi pooleldi jäätunud akna sisse paista, pilvkate oli öösel hajunud. Ta silmitses magavat Astat, kes lamas selili, näol nii kurb ilme, et Mollyl tekkis tahtmine tema põske silitada. Kuid ta tõmbas käe kohe tagasi, ehmudes ise oma julguse üle, kuigi Asta magas edasi ja ohkas vaid kergelt unes.

Selle asemel et laskuda tagasi asemele, surus Molly põse vastu akent ja märkas, et nad seisavad Toijala jaamas. Jaamakell näitas pool viis ja kuu valgustas jaamahoonet nõnda ilusasti, et ta

jäi seda mitmeks minutiks imetlema, tundes end patrioodina. Seejärel heitis ta kõigi kätte saadud tekkide alla ja püüdis veel magama jääda, kuid see ei õnnestunud. Ta pelgas, et peab unustama Henry, nagu tal oli tulnud unustada Mitja, peab unustama armsama hääle, tema ihu lõhna ja sära tema silmis, kui ta vastu vaatas. Ta peletas selle mõtte peast minema ja imestas, miks nad nii kaua seisavad ja miks on kupees nii kohutavalt külm. Ta teadis, et tal hakkab mõne päeva pärast menstruatsioon, ta tundis seda tuikava kõhuvaluna ja halli tusatujuna; nad pidid selleks ajaks kindlasti Norrköpingsse jõudma, sest ta vajas hügieenisidemeid, tal olid ainult mõned riideribad, mis ta oli kodus kiiruga rebinud vanast padjapüürist, ja keset mõtete virvarri kostis koputus ja kupeeuks avanes ning uksel seisis mustas kasukas Takolander, ta piilus kupeesse ja sosistas valjusti:

Preili Timm? Leskproua Heikel? Kas olete ärkvel?

Jah, mina olen ärganud, vastas Molly. Kuid te oleksite võinud ju seda teadet oodata enne ukse avamist, kell on alles viis.

Viimase lause ütles ta kergel toonil, et mahendada sõnade teravust. Ta ei tahtnud Takolanderile välja näidata, kui tüdinud ta temast on, ülemusega ei tasunud tülli minna. Mollyt ärritas tema liigne agarus, kuid veelgi rohkem tema vanamoodne klanitud käitumine. Samuti see, et ta oli hakanud kutsuma Astat *leskprouaks*, mis oli mõtlematu ja rõhutas seda, mida kõik teised püüdsid unustada.

Ma palun väga vabandust, preili Timm, vastas Takolander ja ta ütles seda üsnagi reserveeritult. Tahtsin vaid teatada, et ma käisin vagunisaatjalt küsimas ja kuulsin, et me ootame Punase Risti rongi, mis veab haavatuid. See möödub meist iga hetk ja siis on meie rada vaba.

Ahaa, vastas Molly. Ma arvasin, et meil on kütus otsas.

Küsisin selle asja kohta ka, ütles Takolander. Me oleme varustatud küttepuudega, kuid kahjuks mitte kõige parematega ...

Ta katkestas jutu ja jäi kuulutama ning Mollygi kuulis seda müra. Kõigepealt kaugelt ja peagi üha valjemalt ning hetke

pärast möödus neist kõrvalteel haavatute rong. Müra oli vali ja rõhuv, kuid rongist paistis üksnes tume siluett: selle ees ei olnud valgusvihku, sest veduri prožektorid olid kaetud ning ainult alla serva oli jäetud väike pilu. See oli vedurijuhi pärast, et ta saaks väheke ette näha, kuigi rong ise oli peaaegu nähtamatu, kui see öös edasi kihutas. Müra ajal hakkas Takolander rahulolevalt kätega vehkima, sest nende rong nõksatas paigalt ja läks aeglaselt liikvele. See äratas Asta üles ja ta tõusis asemel nõutult istuli: Mis toimub? Ei midagi, vastas Molly, kui teine rong oli möödunud ja taas jäänud vaikseks, maga edasi, on veel öö.

NAD JÕUDSID Tamperele koidu ajal, ühel jaamahoone aknal oli näha nõrka ja võbelevat valguskuma. Vedur tegi raske draakonihõbe ja siis seisis nad paigal. Molly pani kingad jalga ja mantli selga ning astus alla jäisele perroonile. Ta oli arvanud õigesti, jaamakohvik oli lahti ning ta ostis endale ja Astale pirukaid. Ta jõi tassi õõ läbi seisnud kohvi, mis oli kehva maitsega, ja oli nii väsinud, et oleks seistes magama jäänud. Tema suust kerkis auru, kui ta tõttas tagasi, ja vaevalt oli ta peale saanud, kui rong hakkas liikuma. Tal oli patentkorgiga pudelis eelmise aasta mahla ja kui rong jaamast lahkus, sõi ta ära ühe kuiva piruka ja jõi mahla ning puudutas ettevaatlikult Astat, et too silmad lahti teeks. Päike ja pakane panid hommiku särama ning peagi istus Asta Molly kõrval ja temagi vaatas välja. Kuid ta oli endiselt endassetõmbunud ja sõnaaer, ta lödises aknast puhuva tuule käes ja vastas lakooniliselt või üldse mitte, ja Molly tüdines peagi vestluse üleval hoidmisest ja avas raamatu. See oli „Ristiretk“, mille oli kirjutanud noor mees, Colliander. Tõsine ja kirglik lugu vastandlike jõudude võitlusest ülemvõimu pärast noore peategelase Tomase hinges, kuidas naised tema elus kord lummasid ja kord tülgestasid teda ja kuidas tema soov hingelise puhtuse järele võitles lihahimu ja muude meeleliste ihade vastu. Noored mehed kirjutasid meelsasti niisugustest asjadest, nad kasutasid suuri sõnu ning kirjutasid innukalt ja tõsiselt, nagu tahtnuksid olla Dostojevski, ent mõnikord ajasid nende mõtted Mollyle une peale ja ta oleks meelsamini lugenud Golowanjuki või Gabriella Linde teoseid. Ta nägi romaaniga vaeva hilise ennelõunani, kuid pani siis raamatu kõrvale ja sõi kaks kõvaks keedetud muna, mis ta oli saanud Irenelt enne reisile minekut,

jõi mahla ja leidis, et sellel on suve ja rahu maik. Aga päeval, mil nad olid korjanud vaarikaid, olid nad juba aimanud sõja tulekut, sest Irene oli öelnud, et kui naistenädal on nii ilus ja soe, siis on varsti põrgu lahti, nii oli see juhtunud ka neljateistkümnenda aasta suvel, kas mäletate seda, Molly ja Lilly, te olite siis alles kuue- ja nelja-aastane, aga kas on meeles?

Kell lähenes kaheteistkümnenele ja nad olid Orivesi-tagustes metsades, lameda pika tõusu peal, kui rongi hoog hakkas rau-gema, nõnda et Molly peaaegu kuulis, kuidas vedur puhkis ja ägas, kui ei saanud oma ülesandega hästi hakkama. Ja siis jäid nad korraga mäele seisma, ja Asta istus uuesti Molly kõrvale ja vaatas välja, nad istusid vaikides ja silmitsesid lumiseid kuuski ja päikesekiiri, mis mänglesid tumedate puutüvede vahelistel väludel. Veidi aja pärast pistis Takolander pea sisse ja teatas, et kavatseb jälle vagunisaatjaga rääkida, ja kui ta oli läinud, tabas Molly Asta pilgu ning kergitas sarkastiliselt kulmu ja muigas ning esimest korda mitme nädala jooksul naeratas Asta vastu, Takolanderi upsakuse naeruväärsus tungis viivuks isegi läbi tema paksu murekihi. Kui Takolander naasis, selgitas ta, et puud olid liiga märjad ega tahtnud põleda, kuid Juupajokilt oli tulekul regi kuivade puudega, ja umbes tunni aja pärast peaks sõit jätkuma. Ma ei tea, kas mul enam jaksu jätkub, ütles Asta kõlatult, kui teatridirektor oli sulgenud enda järel kupeeukse ja lahkunud, ma ei jaksa enam selle turnee, hirmsa sõja ja kõige muuga toime tulla. Sa pead, vastas Molly, me kõik peame jaksama, meil ei ole muud valikut.

Õhuhäire algas hilisel õhtupoolikul, kui raudtee oli pööranud läände ning varjud legendikel olid juba pikad ja sinised. Vagunisaatja tormas vagunid läbi ja prõmmis kõigi kupeeuste pihta, samal ajal kui vedurijuht pidurdas nii järsku, et tekkis tunne, nagu läheksid vagunid ümber: lõuna poolt lähene-sid pommituslennukid ja kõigil tuli selga tõmmata valge

kaitseriietus ja jalamaid rongist lahkuda. Metsa! karjus vaguni-
saatja, jookske metsa, peitke end mõne puu või kivi taha ja
ärge liigutage! Molly surus põse vastu aknaruutu ja püüdis näha
metsa, millest vagunisaatja oli rääkinud. Kuid nende vagun oli
viimane ja ta nägi üksnes avarat valget välja, kus olid talumajad
ja harvad küünid, nad olid juba Pohjanmaal ning valgus tasase
maa kohal oli punakas ja ennustas öö tulekut. Ta tõmbas mantli
selga ja imestas, miks ta eriti hirmu ei tunne, ja siis lumeriietus
peale, see oli plekiline ja tundus nagu kare paber ning krabi-
ses liikudes. Kui ta omadega valmis sai, nägi ta Astat, kes sei-
sis vahekäigus otsekui jääkuju, käed abitult külgedel rippu ja
lumeriietus kramplikult vasakus käes. Tema juuksed olid sassis,
sõrmenukid punased ja ketendavad, pisarad jooksid mööda
põski alla, ja kui Molly astus vahekäiku, kuulis ta, kuidas Asta
kordas hommikusi sõnu: *ma ei jaksa enam, ei jaksa enam*. Kurat
sinuga! karjus Molly ja haaras Asta käest lumeriietuse, me ei
saa ju siia jääda, kui nad pommitavad, siis me põleme sisse! Ta
tõukas tardunud Asta kupeesse, sundis ta istuma, ja teadmata
isegi, kuidas, õnnestus tal Astale riietus selga saada, ja siis ha-
aras ta Astal käest kinni ja nad komberdasid kupeest välja ning
kiirustasid mööda vahekäiku ukseni, kus Molly hakkas rebima
rasket käepidet, samal ajal kui rong kriiskava kriginaga peatus.
Uks ei liikunud, väljas oli kolmkümmend kraadi külma ja mõne
sekundi jooksul arvas Molly, et see on kinni külmunud, ta tun-
dis tekkivat paanikahoogu, kuid siis läks uks viimaks lahti, ja
samal hetkel sai ta aru, et nad on rongist lahkumisega hiljaks
jäänud, ta kuulis rongi taga taevas kumedat, ent selget müri-
nat. Nad libistasid end jäätunud trepiastmetest alla ja langesid
mõlemad kõhuli sügavasse lumme, ja kui nad püsti said, haaras
Molly Astal käest kinni ja hakkas sumpama raudteest kaugemale
metsa poole, mida ta märkas eespool. Kui nad seal sumpasid ja
mürin valjenes, nägi ta vaimusilmas lennukite piirjooni taevas –
ta teadis, kuidas need välja näevad, ta oli näinud neid juba

esimesel sõjapäeval. Ta oli tol korral lahkunud kodunt mõni minut enne kolme pärastlõunal, kui tal oli kavas minna Kluuvikatule Le Chapeau'sse, et osta talveks paar ilusaid sõrmikuid, ta tundis poe omanikku ja oli talle helistanud, ja ehkki hommikul oli alanud sõda, oli mees lubanud poe lahti teha üksnes Molly pärast. Kuid enne kui ta poodi jõudis, olid saabunud Soome lahelt lennukid, mustad linnud hallikasvalges novembri-taevas, see oli tol päeval juba kolmas rünnak. Ta oli südalinnas, kui pommid hakkasid langema, ja mõne minuti pärast jõudis ta poodi, kuid enne seda oli üksnes saatus päästnud ta tabamusest. Teistel oli kehvem õnn, peaaegu sada inimest oli surma saanud, iga teine kvartal oli leekides ja must suits kerkis taeva poole, eriti Läänesadama kandis, ja kui pommitamine oli möödas ja Molly jooksis läbi kesklinna Töölö poole, nägi ta põlenud autos söestunud meest, tema pea asemel oli nõgine pealuu, see pilt oli teda sestpeale öösiti piinanud. Ja kodunt mõne kvartali kaugusel Arkadiankatul oli ta joostes möödunud valjusti nutvast väikesest tüdrukust, kes kakerdas sõiduteel, ja ta oli küsinud tüdrukult soome keeles, kus ta elab ja kus tema ema on, ja tüdruk oli nuuksudes vastanud *Apollonkatul*, ja et ta ei tea, ja siis oli Molly tüdruku sülle võtnud ja jooksnud temaga viimase kvartali, ja tüdruk oli põiminud oma peened käsivarred Molly kaela ümber ja pigistanud nii, nagu oleks see elu küsimus, ja eks nii see ju oligi, ja kui nad jõudsid Apollonkatu maja juurde, oli tüdruku ema õnneks seal ja mitte pommivarjendis, kõhetu ja nälginud naine, kelle silmad asetsesid nõnda sügaval, et need olid kui mustad vääriskivid oma koobastes, ja Molly ulatas lapse emale ega küsinud, miks nad olid olnud pommirünnaku ajal lahus, ta loovutas lapse ja ütles kindluse mõttes vaid *viiekää hänet turvaan*, ning jooksis siis nagu jalad võtsid koju; sinna, Ees-Töölösse, ei olnud pomme langenud, seda ta märkas.

Nüüd jälgis ta metsa eespool ja haaras tugevamalt Asta käest, hoidis sellest sama kindlalt, nagu ta oli hoidnud toda väikest

tüdrukut jooksu ajal, kuid Asta käsi puikles vastu, sest Asta oli hirmu pärast endast väljas, tahtis koha peale seisma jääda, karjuda ja nutta: ta vaarus ja kukkus ning püüdis kätt lahti rebida, aga iga kord tiris Molly ta jälle püsti ja tugevdas pisut haaret, ta ei olnud nõus, et Asta jääks seisma nagu saakloom, Molly soovis toimetada nad mõlemad turvalisse kohta, kuigi Asta käitus nii, nagu tahaks surra. Rada mööda jäi metsani umbes paarsada meetrit, see kõrgus seal sünge ja massiivsena sinaval õhtupoolikul, veidi maad neist eespool sumpasid Takolander ja Venho. Kumbki neist ei olnud lumeriietust peale tõmmanud, Takolanderil oli seljas peaaegu maani ulatuv kasukas ja Venhol üksnes lühike tepitud spordijakk, ehkki käre külma pures iga paljast kohta ihul, mille üles leidis. Neist natuke eespool nägi Molly teisi reisijaid, nii teatrikolleege kui ka võõraid, nad sumpasid ja kukkusid, kuid tõusid iga kord püsti, vaaruvad putukad, kes võitlesid oma elu eest, kiiremad olid juba kohal ja kadusid puude varju. Kuid müra oli kogu aeg kasvanud ja muutus nüüd möirgamiseks, ja Molly mõistis, et tema ja Asta ei jõua metsani ega ka Takolander ja Venho, nad olid liiga kauaks rongi jäänud ja saatanad olid nüüd täpselt nende kohal, ei jäänud muud üle kui heita pikali ja lamada maadligi lageda peal, ja just nõnda Molly toimis, ta viskus maha ja tõmbas Asta pikali ning lasi tema käest lahti, et kaitsta oma pead kätega. Aga just siis, kui ta tahtis peita näo lumme ja jätta oma saatuse jumala kätte, kellesse ta ei uskunud, nägi ta, et Asta, see nuuksuv lollike, ajas end jälle püsti ja liikus edasi, *ära enam jookse, idiot!* karjus ta, *põrgu päralt, ära jookse, heida maha ja lama liikumatult!* Asta ei kuulnud, sest müra oli kõrvulukustav, ja oli hirmu pärast arust ära, kuid õnneks ta kukkus taas, ilmselt paljast väsimusest, ja jäi Mollyst paar meetrit eespool lamama. Neist natuke edasi olid ka Takolander ja Venho viskunud lumme ja olid peaaegu valge katte all, üksnes nende mütsid ja saapad paistsid välja. Molly lamas liikumatult, kui pommituslennukid neist üle lendasid,

ja kui müra vaibus, kergitas ta pead, et näha, kuidas teistega lood on. Asta röökis ja vappus ohjeldamatult ning Molly pidas paremaks minna teda aitama ja lohutama. Kuid ta ruttas liialt, sest mootorimüra tugevnes taas ja kui ta taevasse vaatas, nägi ta, et lennukid tulevad tagasi, need olid teinud vaid tiiru ja lähenesid nüüd põhja poolt ning lendasid veelgi madalamalt kui eelmisel korral. Molly viskus lumme Asta kõrvale ja pani käe tema seljale ja nii lamasid nad taas liikumatult, kui lennukid neist üle lendasid ja eemaldusid ning naasid veel kolmaski kord, nagu tahtnuks neid aru kaotamiseni hirmutada, see mürin ja lärm ei tahtnudki lõppeda ja Molly tundis, kuidas jäise pinnase külmus hakkas temasse tungima, see imbus altpoolt ja oli lumest veelgi külmem, tungis üdise ja luudesse ja koguni tema hinge, ja samal ajal ootas ta esimesi plahvatusi ning maapinna vappumist, kuigi ta vahest ei pruukinud iial kuulda või tunda midagi, juhul kui juba esimene pomm tabaks täpselt ning nad Astaga kaotaksid sekundi mürdosa jooksul teadvuse, või hoopis oleks seal kuulipildur, ühes lennukis võib ju selline olla, kelle toru oleks suunatud otse alla ja kes külvaks terve tasandiku kuulidega üle, nii et Astat, teda, Takolanderit ja Venhot tabaks terve kuulirahe, ja keegi neist sureks kohe ja halastavalt, samal ajal kui mõni teine saaks õnnetult pihta ja kannataks kohutavaid valusid, kuni arktiline külmus taandub petlikuks soojuseks ja tardumuseks koos teadvuse kadumise ja surmaga.

Aga kui Molly seal lamas ja lõppu ootas, juhtus midagi ime-likku: paanika kadus ja seda asendas rahu ja vaikus. See juhtus siis, kui lennukid lähenesid kolmandat korda, need lendasid iga korraga madalamalt ja ülevalt kostev lärm peaaegu purustas tema trummikiled, kuid mingil hetkel ta nagu ei olekski seda enam kuulnud, tema sees valitses täielik vaikus ja ta otsustas, et tema viimased mõtted olgu kaunid. Ta nägi vaimusilmas õhtut Kalastajatorppa ümarsaalis ja aias, oli üks esimesi augustiõhtuid, saalis mängis svingiorkester, temani kostis muusika vaiksemalt,

mõnus suvesoojus ja sametine pimedus mässisid ta endasse, haihtunud olid kõik teravused ja kaledused, kõik, mis olid tema keha terve talve torkinud ja vaevanud, selle asemel olid nüüd ritsikate siristamine ja rooside uimastavad aroomid ning merelt puhuva õhtubriisi mahedus. Ja siis oli Henry. Tema tubaka ja odekolonni ja muidugi konjaki ja viski lõhn, kuid Molly oli ise ka sel õhtul muretult joonud, ja tema lihaste mäng õhukese särgiriide all, kui Molly hoidis tema käsivarrest kinni ja nõjatus tema vastu all rannas, kui nad silmitsesid öö hiilivat saabumist üle lahe. See oli alles pool aastat tagasi, enne seda neetud sõda; järgmisel päeval kavatses ta trammiga sõita Brändöle ja elada paar päeva ema Irene juures, ja tol õhtul oli tal korrakski õnnestunud meelitada tagasihoidlik Henry endaga pidutsema. Kalastajatorppas tähistati filmi „Moka ja satiin“ valmimist ja kõik olulised inimesed olid kohal, ka peaosalised Santeri Soihtu ja Kirsti Pera. Meeleolu oli ülev, suisa metsik, ja just sellepärast hiilisid Molly ja Henry minema: erinevalt teistest Molly tuttavatest meestest ei nautinud Henry kära ja lõbutsemist. Kuid see ei olnud üksnes Henry pärast. Mollyl oli filmis olnud tühine roll ja ta tundis end üleliigse ja hüljatuna. Film oli rikastest inimestest, kes olid temast kümme aastat nooremad, see jutustas ilusate ja verinoorte helsinglaste muretust elust ja Molly vilksatas seal mõnikord juba kergelt närtsinud, veidi kahtlaste elukommetega naisena; just selliseid osi oli ta viimastel aastatel mänginud, kui ta oli tõrjunud direktor Dringmanni lähenemiskatse filmi „Meie ilus nõbu Adèle“ esilinastuspeol. Kuid tol õhtul Kalastajatorppas oli Henry olnud hea tujus, mitte kinnine ja sünge, nagu ta tihti oli, kui tal tuli pidutseda inimestega, keda ta pidas pinnapealseteks ja tühisteks. Ta oli joonud veini ja tantsinud isegi Mollyga fokstrotti, aga kui orkester püüdis kobavalt mängida lugu „One O’Clock Jump“, oli ta loobunud ja naeratades pigistanud Molly kätt. Oh, kui saaks veel tantsida! Juba sügisel oli tantsimine keelatud ja sestpeale seisid kõik Molly peokingad

jääkülmas konkus kodus Museokatul, samal ajal kui ta muidu käis rohmakate ja magedate säärsaabaste ja botikutega ning libises ja kukkus, kui ta püüdis turnida kõvadel lume- ja jäävallidel, mis ääristasid pimendatud linna tänavaid ja kõnniteid.

Ja nüüd võis ta surma saada, see oli nii naeruväärne, näitleja Molly Timm, *teate küll, see, kellel on pilk ja kähe hääl*, lamas seal inetus kaitseriietuses, mälestused olid kandnud teda vaid mõne sekundi, ja nüüd kuulis ta taas mürinat, valjemini kui eales varem, keha oli pinges nagu viulikeel ning kurk kuivas ja valutas hirmust. Ta lamas seal lumisel tasandikul nagu kärbselkaka, valmis jumala sõrme all lõmastatud saama, ja tema kõrval lamas Asta, kes värises ja nuttis, ja plahvatused võisid alata iga hetk, hõõguvad killud ja leegid võisid lahvatada ja nad neelata, ta mõtles jälle Henryle. Tema tugevale sitkele kehale, mille vastu ta oli toetunud, ja kuidas mees oli kummardunud ja suudelnud tema juukseid, ja ta mõtles, et Henry on kindlasti surnud nagu paljud teisedki, et teda olid tabanud mürsukillud või et ta oli astunud miinile ning mõni sekund hiljem oli tema keretükke rippunud puuokstes ja ülejäänust oli järel verine lõga halastamatult valgel lumel, Molly aimas, et midagi sellist on juhtunud, ehkki ei Henry ega teised mehed kirjutanud sellest, ei ajalehelugudes ega koju saadetud kirjades, ja ta oleks äärepealt hakanud oksele, kui visalt püsis silme ees too kõndistatud Henry, kes ei olnud enam inimene, vaid mõttetu mateeria, vereplekid ja lihätükid, soolika- ja kondijupid. Teda huvitas, kas Henry oli tundnud samasugust hirmu oma viimsel silmapilgul nagu tema praegu, aga kui ta kergitas pead ja püüdis jalgu ja käsivarsi liigutada, tundis ta, kuidas varbad ja sõrmed tuikasisid ning kuidas põsed olid külmast kanged ja muutusid tuimaks, ja samal ajal, kui peas keerlesid kõik need pildid ning karm hääl kuulutas talle, et *sa ei tohi jääda sinna lamama ega lasta end ära külmuda*, jõudis temani uus teadmine: pomme ei ole langenud. Kuulipildur ei ole pipardanud lumevälja kuulidega. Pärast kolmandat

ülelendu olid lennukid lennanud edasi põhja poole. Oli kuulda vaid kauget hääbuvat müra, peagi tekkis täielik vaikus ja nüüd ei olnud vaikus enam tema sees, vaid väljaspool. Ta ei olnud surnud. Ta elas. Ja kohe tema kõrval lamas Asta ja nuuksus vaikselt, kuid seal ja tol korral ei osanud Molly öelda, kas pettumusest või kergendusest.